

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie
Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020

Prezentacje dobrych praktyk w zakresie aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych

---

Danuta Kucińska

Lokalna Grupa Działania – Przyjazne Mazowsze

KIELCE, 20.09.2018 R.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Pytania i założenia do prezentacji

- Jak budować sprawne i skuteczne partnerstwo pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym, najlepiej odpowiadające na potrzeby lokalne?
- Jakie umiejętności rozwijać, jakie metody, narzędzia wykorzystać by łączyć zasoby partnerów i rozwijać trwałe partnerstwo przy okazji wspólnej realizacji projektów?

Prezentację opracowano na podstawie wywiadów telefonicznych, mailowych, udostępnionych prezentacji, stron internetowych (zaznaczono w tekście)

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”

- **Tytuł projektu:** Promocja Atrakcji Turystycznych Krzemiennego Kręgu Jako Markowego Produktu Turystycznego woj. Świętokrzyskiego
- **Partnerzy:** 49 podmiotów; sektor instytucji publicznych, sektor organizacji pozarządowych, sektor prywatny, samorząd terytorialny, powiaty, gminy, rady osiedlowe, fundacja, stowarzyszenia, biura turystyczne, firmy przewozowe, zakłady produkcyjne, placówki handlowe, przedszkola, szkoły, muzea, ośrodki kultury, media
- **Miejsce i termin realizacji:** 2 województwa, 3 powiaty, 11 gmin/2010 – 2011rok
- **Budżet/źródła finansowania:** 1,6 miliona PLN/1,3 miliona PLN UE, pozostałe własne środki

Krótki opis projektu

- **Celem** utworzonego Partnerstwa dla Ziemi Świętokrzyskiej było zintegrowanie rozproszonych dotychczas działań instytucji i organizacji i stworzenie spójnego programu na rzecz rozwoju, przyciągnięcie inwestorów, podniesienie jakości życia mieszkańców.
- Główne **działania** w projekcie to tworzenie, sieciowanie i promocja flagowych produktów turystycznych Krzemiennego Kręgu wokół 3 osi tematycznych:
  1. Oś tematyczna „Szlak Żółwia i Dinozaura”
  2. Oś tematyczna „Tradycje przemysłowe dawnych epok”
  3. Oś tematyczna „Gębą stąd” – Powrót Jaśnie Panicza

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”

- **c.d. opisu:** Promocja wybranych atrakcji turystycznych była realizowana poprzez eventy, media społecznościowe, TV ogólnopolską, kampanie reklamowe, reklamy sezonowe, radio - raz w miesiącu z motywem przewodnim np. nocny questing koszmarów, kampanię bilbordową w kilku województwach, 2 mobilne reklamy lodowe, spoty reklamowe, publikacje, ulotki, strony internetowe, pikniki jurajskie, jura pop festiwal i jura rock festiwal.
- **Rezultaty projektu:** znaczący wzrost rozpoznawalności marki, liczby odwiedzających, atrakcje na szlaku, dziesiątki tysięcy uczestników festiwali, nowe inicjatywy na szlaku np. budowa ponad tysiąca km ścieżek rowerowych łączących Bałtów z innymi gminami.
- **Zaproponowanie co może być dobrą praktyką w projekcie dla innych LGD:** „nie sztuką jest utworzyć szlak, sztuką jest nim zarządzać, uzbrajać, monitorować, zapewnić turyście kompleksową obsługę, krok po kroku łączyć atrakcje, tworzyć produkty i sieci turystyczne i okołoturystyczne, turysta nie znosi granic administracyjnych. Spójność obszaru to przede wszystkim ludzie i instytucje, poprzez sieci płyną relacje, uczymy się współpracy, tworzymy łańcuch wartości, każdy na niwie współpracy osiąga korzyść. „Chata nie ustoi na jednej nodze”, jako LGD realizujemy aktywności podstawowe w ramach inicjatywy Leader ale także dodatkowe w ramach utworzonego OWES (jako jedyna LGD w Polsce), 3 filarem są inne źródła finansowania, krajowe i unijne a także własne środki na proste działania dla nieformalnych inicjatyw” – z wypowiedzi Jarosława Kuby prezesa LGD Krzemienny Krąg.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”

Na szlaku Żółwia i Dinozaura

➤ Informacja o projekcie pod linkiem:

<http://forum-owes.pl/wp-content/uploads/2017/09/Sieciowanie-atrakcji-turystycznych-KK.pdf>

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”

- **Tytuł projektu: Partnerstwo Paprykowy Szlak – integracja działań wokół promocji „Papryki Przytyckiej” – Markowego Produktu Mazowsza**
- **Partnerzy:** siedem gmin (Jedlińsk, Przytyk, Przysucha, Wieniawa, Wolanów, Wyśmierzyce, Zakrzew), Starostwo Powiatowe w Radomiu, Mazowiecka Izba Rolnicza, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Związek Gmin „Radomka” oraz rolnicy, producenci papryki, organizacje pozarządowe.
- **Miejsce i termin:** projekt trwa od 2012, jest stale odnawiany, w każdym roku ustalane są priorytety na następny okres, w zależności od potrzeb.
- **Budżet/źródła finansowania:** pozyskiwane są nowe środki, wykorzystywane środki własne i partnerów.

Krótki opis projektu

- **celem projektu** jest rozwój marki produktu tradycyjnego „Papryki Przytyckiej”, obejmującego jego wytwarzanie, promocję, sprzedaż i rozwój. Z tego terenu pochodzi ok. 80% krajowej produkcji, jej roczna produkcja wynosi ponad 80 tysięcy ton.
- **Celem partnerstwa** jest promocja produktu „Papryka Przytycka”, integracja i rozwój lokalnego środowiska producentów papryki, organizacja działań związanych z budową silnej marki Papryki Przytyckiej i producentów papryki.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”

- **Partnerstwo** jest promotorem działań organizacyjnych, infrastrukturalnych, promocyjnych oraz integracji usług na rzecz rozwoju Produktu Tradycyjnego „Papryka Przytycka”, obejmującego jego wytwarzanie, sprzedaż, oraz promocję.
- **Najważniejsze zadania** obejmują organizację warsztatów, konferencji, seminariów tematycznie związanych z papryką i ze zrównoważonym rozwojem obszarów wiejskich, powołanie do życia Centrum Dystrybucji i Przetwórstwa Rolnego w Słowikowie, rejestrację produktu Papryka Przytycka jako Chronione Oznaczenie Geograficzne w Unii Europejskiej, przygotowanie i redagowanie strony www.paprykaprzytycka.eu, informowanie o możliwościach oraz pomoc w pozyskaniu i wykorzystaniu środków unijnych na rozwój produktu tradycyjnego, potencjału producentów obszaru Paprykowego Szlaku. Jest to pierwsze, sprawnie zorganizowane miejsce handlu w regionie i zarazem jedna z największych regionalnych inwestycji rolnych. Obecnie nie jest to już tylko centrum produkcji i handlu wyrobem rolnym, ale także centrum przetwórstwa, co angażuje coraz to nowe podmioty lokalne. **Znakiem firmowym partnerstwa pozostaje produkt lokalny – papryka przytycka**, aktywnie promowana w mediach i publikacjach elektronicznych stanowiąc przykład dźwigni rozwoju lokalnego.
- **Działania:** udział w targach papryk i organizacja **sześciu edycji (2012-2018) konkursu o Laur Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Radomki”**, wykreowanie markowych produktów lokalnych m.in: Dżem z Papryki Przytyckiej, Sosy Paprykowe, Chleb z papryką, Masło paprykowe, „Paprykówka”, witryna internetowa www.paprykaprzytycka.eu

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”

➤ Zaproponowanie co może być dobrą praktyką w projekcie dla innych LGD:

„To właśnie działanie międzysektorowe determinuje rozwój lokalnej gospodarki na terenie kilku gmin. Równość podmiotów, kolegalność podejmowanych decyzji oraz efektywność ekonomiczna składają się na powodzenie partnerstwa. Ważna jest rola Lokalnej Grupy Działania w zawiązaniu współpracy wszystkich sektorów: społecznego, gospodarczego i samorządowego i jej dalszego rozwoju. Dzięki aktywnej partycypacji samorządu lokalnego, powstała nowoczesna infrastruktura Centrum Dystrybucji i Przetwórstwa Rolnego. Na naszym przykładzie widać, iż to sektor publiczny stworzył infrastrukturę umożliwiającą sprzedaż Papryki Przytyckiej, organizacje pozarządowe zajmują się promocją produktu podczas imprez o skali ogólnopolskiej, wyspecjalizowane instytucje dbają by zachowana była jakość produktu gwarantująca jego zbycie i atrakcyjność. Co roku ustalane są nowe priorytety w zależności od zgłaszanych przez producentów potrzeb. Elementy stałe to promocja produktów i dbałość o jakość, zabiegamy o pozyskiwanie rynków zbytu, krajowych i zagranicznych, ale również rozszerzenie możliwości produkcyjnych w innych gminach” – z wypowiedzi Cezarego Nowka prezesa LGD „Razem dla Radomki”.

➤ Informacja o projekcie pod linkiem: www.paprykaprzytycka.eu, www.razemdlaradomki.pl

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”

Powstanie infrastruktury niezbędnej do rozwoju produktu:

Centrum Dystrybucji i Przetwórstwa Rolnego w Przytyku (2015 r.)

– inwestycja wspólna Gminy Przytyk i Urzędu Marszałkowskiego
Woj. Mazowieckiego

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”

- **Tytuł projektu:** „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”
- **Partnerzy:** 50 partnerów publicznych, pozarządowych i prywatnych w tym: gminy: 3, administracja publiczna: 5 instytucje naukowe: 3, szpitale: 3, sektor bezpieczeństwa: 5, ośrodki pomocy społecznej: 3, instytucje kultury: 8, transport: 1, parafie: 2, stowarzyszenia/organizacje pozarządowe: 20
- **Miejsce i termin realizacji:** Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów to partnerska inicjatywa, w której skład wchodzi obszar trzech gmin: Podkowy Leśnej, Brwinowa i Milanówka zawiązana formalnie w 2010 roku, a zainicjowana poprzez wspólne wydarzenia kulturalne już w roku 2006. W dniu 13.03.2013 r. na podstawie podjętej już współpracy gminy podpisały umowę o Partnerstwie dla realizacji wskazanego Projektu.
- **Budżet/źródła finansowania:** Projekt ten był współfinansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, dofinansowanie w wysokości 1 491 230 zł, co stanowiło 60% kosztów kwalifikowanych całości kwoty 2 485 383 zł.

Projekt zakończył się sukcesem. Wszystkie założenia projektowe zrealizowano i środki rozliczono.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”

- **Opis projektu:** celami Projektu było podwyższenie jakości życia mieszkańców oraz budowa mechanizmów Partnerstwa w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów, wykraczających poza obszar pojedynczej gminy.
- **Rezultaty:** opracowanie dokumentów strategicznych określających optymalne kierunki rozwoju obszaru funkcjonalnego, dokumentacji projektowej najbardziej kluczowych kwestii dot. rozwiązania problemów wodno-melioracyjnych (w tym inwentaryzacji urządzeń wodnych i kompleksowego uregulowania gospodarki wodnej), na rzecz poprawy dostępności do Warszawy i głównych tras krajowych (w tym na terenie stref inwestycyjno-mieszkaniowych oraz sieci ścieżek rowerowych), rewitalizacji kluczowych terenów zielonych oraz rozwiązania kluczowych problemów i usług społecznych (w tym cmentarza, przedszkola, szkoły, stref rekreacji i innych) oraz docelowo wzmocnienie instytucjonalne Partnerstwa, w tym poprzez udział licznych partnerów społecznych.
- **Dobra praktyka dla innych LGD:** „dobrą praktyką są zastosowane metody angażowania społeczności lokalnej oraz sposób wzmocniania współpracy międzysektorowej. Projekt dofinansowany ze środków mechanizmu norweskiego był kontynuacją i rozwinięciem wieloletniego procesu budowania współpracy trzech sąsiadujących samorządów oraz instytucji lokalnych a przede wszystkim mieszkańców”. - z wypowiedzi Anny Łukasiewicz prezes LGD „Zielone Sąsiedztwo”

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”

„Liczba formalnych partnerów społecznych świadczy o staranności liderów (samorządów) w angażowanie innych podmiotów z obszaru PTO w cały sformalizowany kilkuletni proces - od początkowych ustaleń, poprzez realizację aż do etapu rozliczeń i podsumowań efektów. Ciekawa jest geneza idei Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów. To mieszkańcy oddolnie zainicjowali to partnerstwo ponad podziałami administracyjnymi. Od początku istotną rolę w tym procesie odgrywały lokalne organizacje pozarządowe działające od lat i cieszące się zaufaniem mieszkańców.

Budowanie partnerstwa jest procesem ciągłym i wieloletnim. Opiera się na zaufaniu i szacunku dla pracy i odmienności partnerów. Angażowanie licznych partnerów społecznych jest pracochłonne i czasochłonne ale efekt ostateczny wynagradza poniesione trudy. Partnerzy społeczni są najlepszymi ambasadorami idei samorządowo tożsamościowych. Są pomostem łączącym i tłumaczącym w obie strony uwarunkowania formalne oraz język potrzeb i oczekiwań mieszkańców”.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Stowarzyszenie „Gościniec 4 Żywiołów”

- **Tytuł projektu:** Inkubator Kuchenny w Zakrzowie jako Ośrodek Wspierania Lokalnej Przedsiębiorczości zrealizowany w ramach projektu „Produkt Lokalny Małopolska – rozwój lokalnej przedsiębiorczości i przetwórstwa w oparciu o partnerską inicjatywę edukacji ekonomicznej mieszkańców oraz regionalny system marketingu produktów z Małopolski”
- **Realizator:** Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, partnerzy: Stowarzyszenie „Gościniec 4 Żywiołów” Reseau Echange Development Durable (REDD), uczestniczące organizacje: Stowarzyszenie „Korona Północnego Krakowa” Małopolskie Stowarzyszenie Rolników Ekologicznych „Natura”, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Tatrzańska Agencja Rozwoju Promocji I Kultury.
- **Miejsce i termin:** obszar LGD „Gościniec 4 Żywiołów” (gminy- Stryszów, Lanckorona, Kalwaria Zebrzydowska, Mucharz) oraz budynek starej szkoły w Bugaju Zakrzowskim, od 2011 do 2017 roku.
- **Budżet/źródła finansowania:** Szwajcarsko-Polski Program Współpracy – 1 mln 200 tys. zł (modernizacja) + 500 tys. zł (wyposażenie) Gościniec 4 Żywiołów - 230 tys. zł, samorząd lokalny środki finansowe i rzeczowe (3 gminy), darczyńcy prywatni.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Stowarzyszenie „Gościniec 4 Żywiół”

- **Krótki opis projektu:** zbudowanie systemu wspólnych działań instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz rolników na rzecz zwiększenia podaży i popytu jakościowych produktów lokalnych, zorganizowanie grupy producentów w co najmniej 5 obszarach Małopolski w celu zapewnienia ciągłości w dostawach produktów lokalnych poprzez:
- zbudowanie pierwszego w Polsce, wzorcowego Inkubatora Kuchennego w Stryszowie celem zwiększenia zdolności produkcyjnej i przetwórczej rolników i małych producentów;
  - uruchomienie kanałów dystrybucji dla produktów lokalnych umożliwiających sprzedaż i kreujących ich konkurencyjność na rynku jako produktów „wiadomego pochodzenia”;
  - zaprojektowanie systemu kontroli jakości i autentyczności sprzedawanych produktów lokalnych.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Stowarzyszenie „Gościniec 4 Żywiołów”

- **kto korzysta z inkubatora:** rolnicy, drobni wytwórcy, osoby prywatne, koła gospodyń, firmy cateringowe, wynajęcie na godziny pomieszczeń i wyposażenia kuchni, wynajęcie w układzie miesięcznym powierzchni w chłodni i mroźni, doradztwo, głównie w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego i gastronomii, tym wykonanie specjalistycznych opracowań przez personel Inkubatora, wynajęcie usługi tłoczenia, wykonania przetworów.
- Kuchnia jest wyposażona w taki sposób, aby umożliwić produkcję soków owocowych i warzywnych, głównie dżemów, galaretek, suszonych owoców, wyrobów piekarniczych. Nie ma urządzeń do przetwarzania mięsa.
- Operacyjnie zajmuje się nim Spółdzielnia Socjalna „Smaki Gościńca” powołana przez LGD „Gościniec 4 Żywiołów” i stowarzyszenie „Na Bursztynowym Szlaku”. Inkubator kuchenny prowadzony jest w ramach działalności odpłatnej.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Stowarzyszenie „Gościniec 4 Żywiotów”

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Stowarzyszenie „Gościniec 4 Żywiołów”

➤ Zaproponowanie co może być dobrą praktyką w projekcie dla innych LGD:

„zapotrzebowanie na takie miejsca ze strony kół gospodyń, mieszkańców, drobnych wytwórców jest duże, można stworzyć mini inkubatory kuchenne na bazie świetlic, ośrodków kultury i prowadzić je niewielkim kosztem, przy współpracy z gminami i innymi partnerami, wystarczy 12 m² i kuchnia, my od tego zaczynaliśmy” **z wypowiedzi Renaty Bukowskiej prezesa LGD Gościniec 4 Żywiołów.**

➤ Informacja o projekcie pod linkiem: www.inkubator-kuchenny.pl

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”

- **Tytuł projektu: Muzeum książki Kucharskiej i Kulinarnej**
- **Partnerzy:** LGD - pomysłodawca i podmiot prowadzący Muzeum, partner publiczny - powiat bocheński; w organizacji warsztatów uczestniczą; Spółdzielnia Socjalna „Dolina Raby”, producenci np. Elmak - producent makaronów wiśnickich, organizacje pozarządowe i społeczne, w tym koła gospodyń wiejskich.
- **Miejsce i termin realizacji:** Chrostowa (gm. Łapanów).
- **Budżet/źródła finansowania:** Ok. 30 tys. zł; Fundacja banku BZ WBK, powiat bocheński, LGD.

Krótki opis projektu

- **Źródło inspiracji:** LGD obejmuje obszar 6 gmin, w tym gminy Nowy Wiśnicz. Na jej terenie jest zamek, w którym pracował kuchmistrz Stanisław Czerniecki, jest on autorem pierwszej polskiej książki kucharskiej napisanej w 1682 roku.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”

- **Cel:** Ochrona i prezentacja dziedzictwa kulinarnego zawartego w książkach kucharskich i kulinarnych.
- **Działania:** gromadzenie książek (darowizny, zakupy, organizacja ogólnopolskiego konkursu na najlepszą książkę o lokalnych i regionalnych kulinariach), ich archiwizacja, prezentacja w Internecie (www i Facebook), organizacja warsztatów kulinarnych (obiekt muzeum posiada kuchnię).
- **Dobra praktyka:** „Partnerzy angażują się w partnerstwo kiedy mają z tego korzyści (w partnerstwie nie mierzy się korzyści jak w biznesie, ale każdy partner szuka tej wartości dodanej w stosunku do swoich działań indywidualnych). To dotyczy starosty - promocja dziedzictwa, partnerzy biznesowi - sprzedaż i promocja ich produktów; partnerzy społeczni - prezentacja ich wiedzy i umiejętności, przyjemne spędzenie czasu wolnego”- z wypowiedzi Krzysztofa Kwatery prezesa LGD „Dolina Raby”.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania - Przyjazne Mazowsze

- **Tytuł projektu: „Wspólna sprawa”**
- **Partnerzy:** ngo, jst, sektor gospodarczy
- **Miejsce i termin:** powiat płoński, od kwietnia do grudnia 2017 roku
- **Budżet/źródła finansowania:** 120 tys. 100 tys. zł z FIO, pozostałe własne środki

Krótki opis projektu

- **Celem projektu** było rozwijanie kompetencji społecznych i obywatelskich społeczności lokalnych poprzez realizację oddolnych inicjatyw, wspólnych projektów popularyzujących aktywne i twórcze formy spędzania czasu wolnego.
- **Zakres działań** naszego przedsięwzięcia obejmował: spotkania informacyjno-szkoleniowe, warsztaty dla projektodawców dotyczące wdrażania projektów, konkurs grantowy i realizację 10 wybranych inicjatyw, poznanie Modelu współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi, zebranie doświadczeń oraz wypracowanie rekomendacji na temat metod i narzędzi współpracy, prezentacje grantobiorców i upowszechnienie efektów projektu podczas konferencji. Przyznano granty na projekt w wysokości po 5 tys. zł.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania - Przyjazne Mazowsze

- **Efekty:** wybrano 10 inicjatyw ale zrealizowano 90 wydarzeń w małych miejscowościach w terminie od lipca do listopada 2017 r., uczestniczyło w wydarzeniach ponad 2000 osób, zaangażowano mieszkańców, partnerów z 3 sektorów, wypracowano narzędzia do poprawienia lokalnej współpracy międzysektorowej, uczestnicy zdobyli doświadczenie w opracowaniu, realizacji i przede wszystkim rozliczeniu projektów co przełożyło się na pisanie projektów do innych funduszy.
- **Zaproponowanie co może być dobrą praktyką w projekcie dla innych LGD:** prace przy realizacji inicjatyw były okazją do rozmów i dzielenia się uwagami na temat możliwości poprawienia lokalnej współpracy pomiędzy jst i mieszkańcami. Wykorzystano wybrane narzędzia Modelu współpracy, opisanego w publikacji dostępnej pod linkiem <http://www.isp.org.pl/uploads/filemanager/Program%20Społeczeństwa%20Obywatelskiego/poradniksplot.pdf> do wypracowania własnych propozycji, dostosowanych do lokalnych potrzeb. Sprzyjał temu edukacyjny i animacyjny charakter projektu realizowanego w czasie, **wykorzystanie inicjatyw mieszkańców do pokazania dobrych praktyk w zakresie współpracy oraz refleksji nad stanem obecnym a także wspólnej pracy koncepcyjnej w poszukiwaniu narzędzi do budowania lokalnej współpracy.** Wypracowane rekomendacje zostały przekazane do gmin i powiatu do wykorzystania przy konsultowaniu w roku bieżącym programów współpracy.
- **Informacja o projekcie pod linkiem:** www.lgdpm.pl

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania - Przyjazne Mazowsze

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

LGD Hunsrück

- **Tytuł projektu:** Budowa mostu linowego dla pieszych w Mörsdorf / Hunsrück
- **Partnerzy:** Mörsdorf jako gmina prowadził projekt. Pozyskali 15 okolicznych gmin, które wsparły projekt finansowo (w sumie 93 000 euro).
- **Miejsce i data realizacji:** Mörsdorf / Sosberg; otwarcie w dniu 3 października 2015 r.
- **Budżet/źródła finansowania: UE:** 462 184,80 euro, kraj związkowy Nadrenia-Palatynat: 168 144,74 euro
- **Opis:** gmina Mörsdorf rozwinęła ideę budowy mostu linowego dla pieszych przekraczającego głęboką dolinę rzeki w pobliżu wioski. Pomysł był jednym z rezultatów procesu rozwoju wsi z udziałem wielu uczestników.

„W Mörsdorf było trzech entuzjastycznych ludzi, którzy próbowali doprowadzić projekt do końca. Regionalne kierownictwo LGD Hunsrück usłyszało o tym pomysle i próbowało im pomóc. Doradziliśmy im, że będą potrzebować studium wykonalności, aby uzyskać wszystkie potrzebne informacje o ekologicznych i ekonomicznych efektach takiego mostu i uzyskać plan finansowy. Badanie to zostało sfinansowane przez naszą LGD i było bazą dla późniejszego projektu inwestycyjnego”.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

LAG Hunsrück

Pod koniec okresu finansowania 2007 do 2013 LGD ustaliła, czy możliwe jest uzyskanie pieniędzy na inwestycję i przedstawiono pomysł projektu komitetowi ds. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w Nadrenii-Palatynacie. Komisja głosowała za przekazaniem unijnych pieniędzy na ten projekt LEADER.

„Potem LGD przekonała ministra gospodarki, by również dał trochę pieniędzy, ponieważ była również odpowiedzialna za rozwój turystyki. Trzej mężczyźni z Mörsdorf przekonali kilka okolicznych gmin, aby przekazały kwoty od 300 do 20 000 euro”.

Po zapewnieniu finansowania wniosek został wysłany do rządu. Po sprawdzeniu wszystkich powiązanych faktów/wymogów gmina Mörsdorf uzyskała pozwolenie na rozpoczęcie projektu wiosną 2015 r. Tak więc most musiał być zbudowany do października, ponieważ był to koniec okresu finansowania.

- **Celem projektu** było wzmocnienie Hunsrück jako celu turystycznego, aby przyciągnąć więcej turystów i uzyskać wyjątkową atrakcję.
- **Efekt** przeszedł wszystkie oczekiwania w stosunku do przewidywanej liczby odwiedzających. Od 3 października 2015 r. do 31 sierpnia 2018 r. przez most przeszło ponad 750 000 osób (niektórzy więcej odwiedzili most, ale nie przeszli ze względu na wysokość i długość (100 metrów nad doliną, 360 metrów długości).

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Hunsrück

Teraz most linowy jest jedną ze 100 najbardziej interesujących obiektów do odwiedzenia w Niemczech, a ludzie z całego regionu Hunsrück są bardzo dumni. Wpływ na turystykę i gastronomię jest wysoki i wciąż rośnie.

➤ **Rekomendacje:** Jak podkreślił burmistrz tej gminy podczas spotkania z LGD z Mazowsza, uczestniczącymi w wizycie studyjnej, przyszłość budują mieszkańcy, wieś to nie przekleństwo. Ważne są idee by przełamać niemoc i determinacja ludzi a most jest tego przykładem. Trzech mieszkańców dopięło swego i początkowo nierealny pomysł po kilku latach, dzięki współpracy z innymi, został urzeczywistniony.

➤ **Informacje przekazał Achim Kistner – dyrektor biura LGD Hunsrück, zdjęcia - Dominik Ketz**

www.lag-hunsrueck.de

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Hunsrück

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Associació Leader de Ponent

- **Nazwa LGD:** Associació Leader de Ponent
- **Tytuł projektu:** **Wsparcie dla inicjatyw terytorialnych**
- **Partnerzy:** 3 zaangażowane LGD, gminy i rady okręgowe
- **Miejsce i data realizacji:** Od 2014/ Hiszpania/Katalonia
- **Budżet/źródła finansowania:** zależy to od budżetu przyznanego na projekt Gustum i potrzeb tych stowarzyszeń.

Krótki opis projektu:

Projekt współpracy Gustum działa na rzecz wspierania inicjatyw, które wynikają z samego terytorium, pomysłów, które proponują stowarzyszenia i jednostki terytorialne, a zatem są działaniami, które odpowiadają potrzebom, które są zgłaszane przez mieszkańców.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Associació Leader de Ponent

Jedną z nich jest **rzemieślniczy szlak piwa Leida LGD**, towarzyszy tej inicjatywie promowanej przez Stowarzyszenie Piwowarów Rzemieślniczych w Leidzie, aby promować piwo rzemieślnicze produkowane w prowincji Leida, generować ruch do uczestniczących w projekcie browarów i przyczyniać się do dynamizacji rozwoju terytorium. W sumie jest 7 członków, są to browary, które reprezentują 5 okręgów. Odbывают się wizyty, degustacje, targi, między innymi została opracowana strona internetowa: www.cerveserslleida.cat

Inną inicjatywą jest **punkt widokowy Vall del Corb**. Dolina ta jest terytorium, które historycznie stanowi tradycję, tożsamość geograficzną, obejmuje 3 powiaty i reprezentuje słabo rozwinięty obszar wiejski, ale z wielkim potencjałem. Producenci, restauratorzy i rzemieślnicy połączyli siły, aby aktywnie pracować nad wspólnym projektem rozwijania tego obszaru, w ramach Gustum, LGD wspiera te działania. Założono Vins del Riu Corb (stowarzyszenie 7 winiarni Doliny), stworzono stronę internetową, aby pokazać Dolinę poprzez swoich producentów (www.valldelcorb.cat), a trasę enogastronomiczną prowadzi się corocznie dla tego regionu, między innymi działaniami.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Associació Leader de Ponent

➤ dobra praktyka w projekcie dla innych LGD:

„Dla naszej LGD bardzo ważne jest, aby porozmawiać z ludźmi, podmiotami, stowarzyszeniami danego terytorium, aby dowiedzieć się, jakie są ich obawy i potrzeby, a następnie spróbować „pomóc” w miarę możliwości, o ile wpisuje się w budżet i **cele projektu Gustum**, który ma wspierać tworzenie działalności gospodarczej na terytorium, od promocji i komercjalizacji lokalnego produktu rolno-spożywczego oraz synergii z innymi sektorami tego obszaru, takimi jak turystyka, gastronomia i drobny handel. Inną ważną kwestią jest współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym na danym terytorium. Wszyscy do niego należymy, a każdy aktor może wnieść swój wkład w to, co jest w nim konieczne. Działamy na rzecz synergii z różnymi jednostkami terytorialnymi, publicznymi i prywatnymi z różnych sektorów, aby tworzyć związki i nie nakładać się na siebie nawzajem.” - **przesłała Alba Secanell z LGD**

➤ Informacja o projekcie pod linkiem: www.leaderponent.cat

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Associació Leader de Ponent

Quan:
Dissabte 20
de maig de 2017
Hora:
12:00h
Lloc:
Rocallaura

Inscripcions:
inscripcions.cat/
trosfoodvaldelcorb2017

TrosFood VallCorb

20/05/17

Ruta Enogastronòmica

7 cuiners + 9 cellers
+ 40 productors
+ 1 paisatge

Més informació:
facebook.com/
Tros-Food-Vall-Del-Corb

ORGANITZA:

COL·LABORA:

VEU LLEIDA, VIU CERVESA

OTRETZE PIRINEUS
LA PARLA DE AERIU

CERVESER PONENT
SEGO

CERVESA PEROT
TERRILLES

LA VELLA CARBONERA
MENDOGENS

LO YLIOT
FAIM BREWERY
AL MARTELLO

CANAL MASES
BEVERGA

CERVESERIA MATOLL
BELLANES

RUTA DE LA CERVESA ARTESANA DE LLEIDA

www.cerveserslleida.com

Col·labora:

Diputació de Lleida
 Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació

Unió Europea
Fons europeu agrícola de desenvolupament rural

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Podsumowanie

➤ Rekomendacje dotyczące metod/narzędzi budowania partnerstwa :

- umiejętne zarządzanie partnerstwem, otwartość na inicjatywę i zmiany, bazowanie na inicjatywach oddolnych, udział znaczącej reprezentacji społeczności lokalnej, a zwłaszcza środowiska biznesu;
- budowanie partnerstwa poprzez doświadczenie, proces, a nie jednorazową aktywność, uczenie się na sukcesach innych, celowość, kompleksowość i systematyczność działań;
- precyzyjna informacja o celach organizacji, indywidualizacja zadań i wyznaczanie ról, informacja o skutkach działań, stworzenie zespołów wykonawczych, informowanie o rezultatach, ocena i wyciąganie wniosków ze zdobytych doświadczeń, informacja zwrotna;
- budowanie kultury współpracy, określenie wspólnych wartości, norm i zasad współdziałania, tworzenie płaszczyzn pozwalających na wymianę wiedzy, doświadczeń, wzajemne uczenie się, wzajemne zaufanie, przestrzeganie zasad, dobra komunikacja;
- równość praw, dobrowolność uczestnictwa, wspólne rozwiązywanie problemów poprzez zaangażowanie partnerów;
- korzyści dla zaangażowanych w realizację projektów partnerów oraz odbiorców spoza partnerstwa, a w konsekwencji całej społeczności lokalnej.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Zagadnienia do debaty

➤ Pytania:

jakie metody, narzędzia wykorzystać, jak promować, popularyzować, opisywać dobre praktyki, jak dzielić się doświadczeniami, jak uczyć się na sukcesach innych grup, jak zapewnić stosowanie w partnerstwie dobrych praktyk i rozwijać kulturę uczenia się wśród partnerów?

➤ Tezy:

- Należy szerzej promować dobre praktyki, w których LGD opracowują swoje własne instrumenty.
- Myśląc o wartości dodanej w partnerstwie, szczególny nacisk powinno się położyć na kapitał społeczny, który należy przede wszystkim rozumieć jako umiejętności społeczne oraz funkcjonowania w mniej lub bardziej formalnych powiazaniach (sieciach).
- Udział w sieciach lokalnych i ponadlokalnych, jako metoda budowania skutecznego partnerstwa.
- Dobre praktyki to zasada uczenia się raczej na cudzych sukcesach niż na własnych błędach.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

---

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

